

NOVA-klassiker: "Mannen som kunne fly", novelle av Roar Ringdahl

Cato Pellegrini

Roar Ringdahl, 1976

Første gang trykket i Science Fiction Magasinet nr. 3-4 1972.

Gjengitt med tillatelse av forfatteren.

ADVARSEL! Redaksjonen vil fraråde leserne å forsøke den flyteknikken som beskrives i novellen uten forutgående tørr (dvs. edru) trening!

Sengen var bare en gammel, utslitt sofa. Resten av inventaret passet inn i denne stilen. Den dype lenestolen med ørelapper var grønn av elde, skjønt grønt neppe var dens originaltint. Bordet bar tydelige merker etter mangt et fyllekalas, livlige middager og trette frokoster. Bena hadde engang vært like lange. Nå var de støttet opp med sammenbrettede aviser for ikke å sette skaffetøyet i fare. Bokhyllen inneholdt telefonkatalogen og et par ubestemmelige verker. Ellers var den fylt av alt og ingenting en gammel ungar kan finne på å trekke med seg hjem. For det var et hjem - tross alt.

Mannen i sengen passet bedre inn i stilen enn bra var. Etter utseendet å dømme var han noe mellom 40 og 50, kanskje helst det siste. Forfall, mentalt og fysisk, var åpenbart. Han lå oppå det flekkete sengeteppe og leste i en bok, ølseidelen sto på den vakleorne kommoden ved siden av. Høyre stangen på lesebrillen var brukket og skjøtt sammen med tape. Nesen blomstret med den pasjonerte drankers farge. Munnen var halvåpen og formet seg uhørlig etterhvert som han stavet seg gjennom setningene. Trøyen var i tykk og sid makko. Flekkene under armhulene var ikke etter noen deodorant. Heller ikke stanken i rommet. Bukseselene klarte bare såvidt å hindre hengemagen i å falle ut av buksene. I oppreist tilstand var han en fare for selenes garanti.

- Fordømrade tull, - gryntet den liggende skjønnheten, - sånt no' gå'kke an.

Irritert slang han boken på gulvet, dro til seg ølkruset og gulpet høylydt ned den siste skvetten. På en spiker bak hodegjerdet på sengen, hang klokken etter bestefar. Den viste halve elleve og det var

lørdag formiddag.

Han prustet tungt idet han reiste seg opp i sengen, slang bena ned i tøflene og vaklet bort til vaskeservanten. Han tro midt i boken og bannet. Hadde nær falt. Boken lå godt opptråkket på side 103; øverst sto det: «Science Fiction Bokklubben 3». Fortellingen vårt nye bekjentskap hadde lest, var tydeligvis «Mannen som kunne fly» av Ludvig Foss.

En herre i 40-årsalderen satte seg ned på kafe Fix. Elegant vinket han på en servitrise og fikk omgående tilbrakt kaffe og et med reker, et med roastbiff. Nybarbert, vasket, kjemmet og med Johnsons spesialkorsett kunne en vanskelig ta ham for å være den liggende gratie fra Markussens hybelbygg. Men det var Hagbart Eriksen. Hjelppearbeider. Ugift, selvfølgelig; hvorfor skulle han ellers bo som han gjorde?

En tid hadde den selvsamme Eriksen vært en mann av byen. Mer enn han var nå. Den gang var det såmenn ikke kafe Fix og tilsvarende snuskesteder som nøt godt av hans besøk. Regnskapssjef var han. Vel, det sto det i alle fall på visittkortet. Riktig en godt betalt regnskapssjef var han. Bedre betalt enn firmaets ledelse visste om. Så det varte ikke lenge. Underslag belønnes med fengsel, og bedrag overfor venner belønnes ofte med at de forlater en. Slik forsvant alle de kjekke, unge damene han hadde svømt rundt blant. Og hadde han ikke hatt verkstedpraksis fra før han ble pådyttet handelsskole av velmenende foreldre, ville han vel vært på forsorgen idag. Hvitsnippene tilgir ikke så lett.

På veien til polet begynte han å tenke på den tåpelige historien om mannen som kunne fly. I køen var han så opptatt av de mulighetene en slik evne kunne gi ham, at ekspeditøren måtte si værsgod to ganger. Det var nesten uhørt; til regel var det Hagbart som bestilte minst en mann for tidlig og fikk et surt blick til svar. Beskjemmet bar han den grønne plastposen med en halv Løiten betryggende i armkroken, forbi alle misunnelige bakerst i køen. Politivakten rynket brynene og så etter ham. Hagbart skrittet på - purken skulle vel ikke tenke på å stoppe ham når han først var blitt ekspedert? Han hadde alltid oppført seg pent og dannet her; hvem er vel så dum at han lager spetakkel i matkøen? Det ville være å lage ris til egen bak. Nå nei, kan være at han er en tidligere straffet, men derfor behøvde han vel ikke være noen dumpapp?

Middagen klokken fire hjemme hos hans søster ble ingen suksess. Muligens ville stemningen vært litt høyere om han hadde latt være å smake på fludiumet først; Agate var jo tross alt medlem av losjen og tålte ikke så mye som duften av sprit. Maten smakte. Det gjorde ikke skjenneprekenen etterpå. Rasende ble han.

- Kyss meg i ryggen! - skrek han, eller kanskje det var mindre fine deler av legemet han bød sin søster, det kan være usagt, men hun ville i alle fall ikke se ham igjen. Snufs. Alle mannfolk var noen beist. Det var derfor hun aldri hadde giftet seg. Mens han for nedover trappen tenkte han at det var fordi ingen ville ha et slikt hespetre som henne, at hun ikke var blitt gift. Selv lettere animert var han taktfull nok til ikke å brøle det opp til vinduet hennes fra bakgården. Det var i grunnen hevn nok bare å tenke på det. Han knegget halvhøyt. Men med ett var det ikke morsom lenger. Han var jo ikke gift selv heller.

Etter sendetiden og programslutt fra TV 1 i Sverige, var det ikke mye å ta seg til for en gammel ungar. Drammene og ølet var ikke lenger katalysator for gleden og opprømheden han hadde følt mens fjernsynet sto på; alt ble plutselig så stille og dødt. Ensom satt han der og stirret på den svarte skjermen. Nå var det for sent å gå ut noen steder også. Og forresten slapp han vel ikke inn noen steder; han begynte å kjenne alkoholen i hodet. Hikk.

Hagbart sank tilbake i ørelappstolen og tenkte seg om. Hvordan var det mannen hadde gjort - han i

fortellingen som kunne fly? Mannen som kunne fly ... Ikke for det at han trodde på det, men ... Skitt au! Det var ingen som kunne se ham her. Det gikk jo an å prøve? Han klukket av innestengt latter. Lurer på hvordan folk ville reagere om han kom svevende bortover Storgata, over trafikken. Bilførerne ville se på ham i stedet for trafikken - krassj! Gamle kjerringer ville besvime og ungene ville bli stående og måpe. Sylte, salte surkålen! Det ville blitt noe til liv. Nå måtte han slippe latteren løs. Han brølte ut:

- Hø! Hø! Hø! -

Han kvakk til og holdt seg for munnen; den skarpe, rustne fyllerøsten slo tilbake fra veggene og drønnet i ørene hans. Å, jeremias! Var han sunket så dypt at selv latteren lød som kom den fra en forsoffen, rå og grisete olding? Skamfull sank han tilbake i stolen. Men det skulle nå være morsomt å forsøke ...

Han reiste seg ustøtt, flyttet stolene helt inntil bordet for å få fri gulvplass. La meg nå se, tenkte han, hvordan var det nå? Jo, først bøye seg på huk. Prustende sank han møysommelig ned på bøydde ben, magen hvilte mot knærne. Dette gikk aldri bra! Så var det å ta tak under lårene og folde hendene under. Han hadde følelsen av at innmaten ble klemt opp gjennom halsen på ham mens han famlet rundt med hendene for å låse dem i hverandre. Triumferende gispet han etter luft. Så skulle det bare være å sparke ifra ... Han nølte. Hva om han datt? Ja, da skulle det bli blå flekker både her og der, så mye som han veide nå! Grøssende tenkte han på slankekur og trim - nå var det visst på høy tid.

Nei, dette var ubekvemt - for å si det pent. Nå måtte han ta motet til seg. Hagbart trakk pusten dypt, husket opp og ned et par ganger - og sparket fra med lukkede øyne. Ingenting hendte. Ergerlig åpnet han øynene og så rett ned i rommet. Et par centimeter over hodet hans var taket og det trengte å vaskes. Spindeltev og støv. Med et hest redselsskrik slapp han taket under lårene og deiset ned. Rett oppå bordet hvor Løiten, øl, glass og maten sto. Pinefullt var sammenstøtet, øredøvende var brakket av den tunge kroppen som klasket ned over alle tingene man vanligvis har på et spisebord. Høylydt stønn steg opp mot det skitne taket. Nå var han sikkert blåflekket over hele kroppen. Fortumlet snudde han seg og oppdaget av brennevinsflasken veltet. Lynsnart skjøt venstrehånden ut og reddet den fra å falle i gulvet. Hva ville naboene si? Forsiktig krabbet han seg ned av bordet, rev med seg et glass i farten og krabbet skamfullt opp i den grønne stolen. Her satt han en stund og slikket mentalt sine sår. Men ingen rasende nabo kom for å klage; heldigvis, de var nok alle ute og festet. Gid han hadde gjort det samme, så hadde han sluppet denne forferdelige opplevelsen. Skjønt det var ikke den rette innstillingen å ta; han hadde jo bevist overfor seg selv at det gikk an. Han hadde jo faktisk lettet fra gulvet!

Smertene etter fallet ned på bordet ble overskygget av triumfen. Det var ikke tull, det som mannen gjorde i historien var sant! Overveldet sank han tilbake i stolen og grublet over hva han nå skulle ta seg til. Sirkus? Nei. Opptreden med eget TV-show? Kanskje, hvis det var bra nok betalt. Hele verden lå for hans føtter. Hmmm. Det var liksom ikke rette grepet på tingen, det her. Militæret? Spesialtrener i flott uniform, opplæring i dypeste hemmelighet av kandidater til kommandotroppene. Militærparader, generalen som fester St. Olav-medaljen på den barske kapteinens bryst. Hagbart heiste opp magen, stilte seg i stram giv akt foran speilet og forsøkte en elegant og lynrask håndentil-luen. Au, for svarte! Løiten og øl gjorde tydeligvis ikke noe bra for refleksene; her banget han forsyne meg tommelfingeren rett i høyre øyet. Djevelen også!

Indignert sank han påny ned i den grønne stolen og furtet. Første betingelse var vel at han selv behersket evnen fullt ut? Det var jo ikke sikkert engang at det blant rekruttene fantes menn som ham - som Hagbart Eriksen, forhenværende regnskapssjef, spesialarbeider, nå kaptein i kommandotroppene, spesialavdelingen for etterretning og spionasje eller hva-det-nå-hette. Det ville bli en eksklusiv avdeling; uniformene elegante og epåleltene og våpenmerket et nytt og flott

bumerke som ingen ville vite hva betydde. Bare de innvidde. Jentene ville flakse rundt ham som kåte kalver, ferdig til nedlegging ... Tjo-hei! Skål! Siste skvetten av flasken forsvant gurglende ned i vommassene. Noen drypp rant nedover munnviken og innunder skjortekraven. Gurrp! Det gjorde ingenting. Snart ville han ha råd til å kjøpe en ny skjorte hver eneste dag – og kaste den brukte. Bil med privatsjåfør. Livet skulle endelig bli det han hittil hadde blitt snytt så totalt for: Verdighet, viktighet, lykke ...

Hagbart reiste seg, trakk på seg den tykke sjømannsgenseren og gikk bort til vinduet. Haspene var vonde å få av. Rammen gnisset og skrek da han åpnet og skjøv den ut. Grøssende stirret han ut i den mørke vårnatten; gufset av lunken byluft strømmet inn i det tette rommet. Nede på gaten var det tomt. I et kort, panikkfylt øyeblikk så han seg selv smørt utover fortauet. 4 etasjer nede ...

Tull! Når det hadde gått an herinne, skulle det vel gå an ute også. Hadde han ikke flere ømme og blå punkter på kroppen som beviste at det hverken var drøm eller fyllerør? Han hadde lettet fra gulvet!

Hvordan skulle nå dette gå for seg? En stol å stå på først i alle fall. Møysommelig fikk han plassert den tunge kroppen. Det så gruelig trangt ut, og det var langt ned i fall han skulle ... nei, stopp nå! Barnsligheter. Det var bevist, han hadde selv lettet fra gulvet. Problemet var å få magen og baken til å passere ut vinduet – på en gang. Bøye seg sammen, armene under lårene, folde hendene under. Slik ja. Han pustet og peste, ikke fritt for at øyeblikket ga ham hjerteklapp, både av spenning og redsel. En kunne jo ikke riktig vite hva som ville skje? Han lukket øynene. Skulle telle til tre og så ... ut i atmosfæren.

En - to ... Han nølte litt og trakk pusten dypt: TRE!

Et høylydt stønn og Hagbart kastet seg etter beste evne ut det trange vinduet.

Rrrritsj! Hva i ...? Buksene! De hang igjen i vindushaspen. Han ble varm i hodet av sjokket: Høl i buksa! Ikke torde han kjenne etter heller, for slapp han stillingen, deiset han vel ned, akkurat som det hadde hendt inne. Bare han nå ikke ble invitert til Slottet eller noe slikt før han fikk reparert skaden der bak. Litt ulykkelig åpnet han øynene og så rett ned på kirkespiret. Triumfen spredte seg som en jublende glede, den presset på inne i brystet og ga ham lysten til å skrike høyt ut. Det gikk! Det gikk! Altså var det mulig også ute i friluft! Sakte, omtrent som en ballong under ballast – for den saks skyld også av utseende – steg han oppover. Byen dernede skrumpet langsomt sammen, mer og mer begynte den å ligne på kartet som hang nede på fabrikk-kontoret. Nå var det snart på tide å stoppe.

Stoppe?! MEN HVORDAN GJORDE MAN DET?

Frykten begynte å vokse i Hagbart; i fortellingen hadde det ikke stått ett eneste ord om hvordan mannen kom ned igjen – helskinnet. Historien hadde sluttet med at han hadde falt ned fra sirkuskuppelen ... Fordi han slapp taket! Ja, men det var jo akkurat det som hadde hendt inne på hybelen! Din forbaskede fyllerøre, tenkte han, nå har du begitt deg ut på noe som du ikke kan takle igjen, akkurat som underslaget den gangen; det bare økte og økte. Her bare steg og steg han. Nå var snart hele byen bare en liten prikk – det begynte å bli kaldt.

Hva var det nå Tandberg hadde sagt i disse romfartsprogrammene i fjernsynet: når man kom høyt nok opp, så ble det slutt på luften. Han syntes han kjente det alt; det ble så vanskelig å puste, og nå fikk han krampe i lårene også! Hagbart begynte å gråte. Skulle dette altså være slutten? Enten steg han til han ble kvalt av luftmangel, eller han falt ned og slo seg ihjel! Det var ikke lyse utsikter. Med ett ble han så forunderlig rolig. Han visste at dette var slutten, og nå gjensto det bare å gjøre et valg – å dø med verdighet. Skjønt hvordan kunne man dø med verdighet, når halve buksebaken var ute?

Snufs. Nå kunne han se ved selvsyn at jorden var rund: horisonten buet seg. Ble det ikke - gisp - vanskeligere å puste? Nå måtte han snart bestemme seg. Var det ikke bedre å falle, tro? Når han traff jorden ville det hele være over på brøkdelen av et sekund; fortsatte han oppover kunne han kanskje bli påkjørt av en satelitt, men det var det små håp om - han kom nok til å dø en langsom og smertefull luftmangel-død ...

Altså var det bare en ting å gjøre: Dø med verdighet i fritt fall. Men ikke uten den siste røyken. Hagbart slapp taket under lårene og grafset ned i bukselommen etter tenner og røyk. Momentant stoppet han, han fikk puttet sigaretten i munnen og tent den før fallet begynte.

Like utenfor byen er en plass som ondsinnet kalles «Elskovsredet». Det er et lite kratt nærmest, skjønt det en gang før byutvidelsen var en liten skog. På en liten, åpen plass foran krattet, har bygartneren plassert et par benker, en plen med noen blomster på, og litt grus som knaser på stien når man går. Arne og Marit satt på den ene benken, tause. Begge var sjenerte, begge var svært unge. De hadde møtt hverandre på dansefesten i foreningen og ingen av dem hadde lyst til å gå hjem en vårlørdag kveld.

Arne dyttet til Marit.

- Se der! En nødrakett? Og nå som det er pent vær. -

Men det var det ikke - det var Hagbart Eriksen.

Copyright (c) 1972 Roar Ringdahl.